

Innst. 136 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:84 S (2013–2014)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Kjersti Toppe, Jenny Følling og Heidi Greni om å oppheve kravet om sammenhengende uttak av retten til videregående opplæring

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre reglene i opplæringsloven slik at kravet om sammenhengende uttak av retten til videregående opplæring i løpet av fem år oppheves.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Christian Tynning Bjørnø, lederen Trond Giske, Sigmund Steinnes, Tone Merete Sønsterud og Marianne Aasen, fra Høyre, Henrik Asheim, Norunn Tveiten Benestad, Kristian Støback Wilhelmsen og Kristin Vinje, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bente Thorsen, fra Kristelig Folkeparti, Anders Tyvand, fra Senterpartiet, Anne Tingelstad Wøien, fra Venstre, Iselin Nybø, og fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, viser til representantforslaget om å oppheve kravet til sammenhengende uttak av retten til videregående opplæring.

Ungdom som har fullført grunnskolen eller tilsvarende opplæring, har etter søknad rett til tre års videregående opplæring. Hele retten må normalt tas ut i løpet av en sammenhengende periode på fem år, eller seks år når opplæringen helt eller delvis blir gitt i lærebedrift, og innen utgangen av det året vedkommende fyller 24 år. Voksne, på sin side, har på bestemte vilkår rett til videregående opplæring fra det året de fyller 25 år.

Komiteen viser til at man dermed skiller mellom rett til videregående opplæring etter «ungdomsretten» og etter «voksenretten». Bakgrunnen for skillet er blant annet ulike behov hos de to gruppene.

Komiteen viser til at det kan være en utfordring for unge voksne som ikke starter eller fullfører videregående opplæring innenfor rammen av ungdomsretten, at voksenretten ikke inntreffer før vedkommende fyller 25 år.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, viser til at det i praksis heldigvis finnes mange fylkeskommuner som tilbyr løsninger for denne gruppen som «faller mellom ungdomsretten og voksenretten», og som dermed likevel får tilbud om videregående opplæring.

Komiteen vil understreke at fylkeskommunen etter opplæringsloven har en generell plikt til også å gi tilbud til søkere uten rett til videregående opplæring. Denne gruppen kan derfor søke om videregående opplæring selv om de formelle vilkårene ikke er oppfylt. Det er imidlertid opp til den enkelte fylkeskommune å avgjøre søknaden. Videre kan ungdom som i utgangspunktet har rett til videregående opplæring etter ungdomsretten, men som får problemer med å ta ut hele retten i tide, etter opplæringsloven søke om å få videregående opplæring etter voksenretten. Et vilkår for dette er at det foreligger særlige

grunner. Komiteen viser til at det for eksempel kan være helsemessige årsaker som gjør at enkelte ikke rekker å ta ut hele retten innen fylte 24 år.

Komiteen vil fremheve at lovens ordning i dag kan føre til at enkelte i en periode risikerer å stå uten et opplæringstilbud mens de venter på å kunne søke om opplæring etter voksenretten. Disse står i fare for å miste motivasjonen til å fullføre videregående opplæring.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, er i denne sammenheng tilfreds med at kunnskapsministeren i brev 23. oktober 2014 varsler en ny og helhetlig politikk for voksne som står i fare for å falle ut av arbeidslivet og som står utenfor skole og arbeidsliv. Flertallet ser derfor frem til den varslede stortingsmeldingen som skal legges frem for Stortinget i løpet av 2015 i et samarbeid mellom Kunnskapsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Sammenhengen mellom rettigheter og ordninger innen opplæring som grunnopplæring for voksne, opplæring i regi av Nav, norsk- og samfunnskunnskap for voksne og introduksjonsprogrammet, vil gi et godt beslutningsgrunnlag for Stortinget.

Komiteen viser til at forskning slår fast en tydelig sammenheng mellom gjennomføring av videregående opplæring og en mer stabil tilknytning til arbeidslivet. Det er derfor viktig at lovverket legger til rette for at flest mulig kan fullføre og bestå videregående opplæring. Komiteen støtter at Kunnskapsdepartementet i forbindelse med arbeidet med stortingsmeldingen om livslang læring og utenforskap vil vurdere innføring av en sømløs overgang mellom ungdomsretten og voksenretten, slik at alle som har fullført grunnskolen – uavhengig av alder – vil ha rett til videregående opplæring på det tidspunkt de selv ønsker å ta opplæringen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til svarbrev 23. oktober 2014 fra Kunnskapsdepartementet v/statsråden som fremhever at det er nødvendig å utrede eventuelle lovendringer grundig, samt til at det er andre måter å løse utfordringen knyttet til ungdommer som ikke rekker å ta ut hele ungdomsretten før fylte 24 år, rent lovteknisk, enn det som ligger i representantforslaget. Disse medlemmer deler forslagsstillernes syn på behovet for større fleksibilitet slik at alle uten fullført videregående opplæring får muligheten til å fullføre denne. Disse medlemmer ser derfor frem til regjeringens melding om «livslang læring og utenforskap» som vil legge frem forslag på de mest hen-

siktsmessige tiltak og hvor en god sammenheng mellom ungdomsretten og voksenretten blir vurdert.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Venstre deler forslagsstillernes bekymring for elever som ikke fullfører videregående opplæring mens de har en såkalt «ungdomsrett». Disse medlemmer stiller seg derfor bak intensjonen i forslaget om å sikre gode, tilrettelagte og fleksible løsninger for at flere skal gjennomføre videregående opplæring. Disse medlemmer er imidlertid ikke rede til å gå inn for et så omfattende og kostnadskrevende forslag som det forslagsstillerne legger frem uten et bredere kunnskapsgrunnlag om hvilke følger forslaget vil få og hvilke endringer som vil være alternative løsninger på samme utfordring. Disse medlemmer foreslår derfor at forslaget oversendes departementet, og at komiteen ber regjeringen utrede alle sider ved forslaget og fremme dette som egen sak for Stortinget.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene ved å endre reglene om sammenhengende uttak av retten til videregående opplæring og fremme dette som egen sak for Stortinget.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet er opptatt av at systemet i seg selv ikke skal være til hinder for at ungdom gjennomfører videregående opplæring i en tid da vi vet at utdanning er en forutsetning for framtidig deltakelse i arbeidslivet. Dette medlem viser til sidene «Vilbli», der det kun er Oppland fylkeskommune som oppgir at de tilbyr en mulighet til å gjennomføre 3 års videregående opplæring innenfor ungdomsretten utover den lovfestede retten om gjennomføring sammenhengende innen fem år. Dette medlem mener dette bør være en rett som gis alle utdanningssøkende i alle fylkeskommuner.

Dette medlem viser til svar fra statsråden i brev 23. oktober 2014 til komiteen, og mener det er prisverdig at regjeringen ønsker å se nærmere på problemstillingen i sin utarbeidelse av stortingsmeldingen om «livslang læring og utenforskap». Dette medlem mener imidlertid det haster med å tilrettelegge og fjerne hindringer for de ungdommene som i dag faller utenfor ungdomsretten og dispensasjonsadgangene som finnes i dagens regelverk med hensyn til spesielle behov, sykdom etc.

Dette medlem mener det er avgjørende viktig at de elevene som ønsker videregående opplæring, får en mulighet til å skaffe seg studiekompetanse eller fagbrev raskest mulig. Ved å vente med å innføre en slik rett vil det være fare for at ungdom fratas

muligheten til utdanning mens de ennå er motiverte. Risikoen vil øke for at de, etter hvert som de blir eldre, får andre forpliktelser som svekker motivasjonen for videregående skole. Et rigid system kan bidra til å holde disse ungdommene utenfor arbeid eller i et arbeid som gir dårligere lønn og dermed dårligere mulighet for en bedre framtid. Dette medlem vil derfor understreke betydningen av at dette vedtaket gjøres nå, og ikke utsettes. En lovendring nå vil likevel ikke være til hinder for at andre tiltak vurderes videre i tillegg til dette i stortingsmeldingen om «livslang læring og utenforskap».

Med bakgrunn i erfaringene fra Oppland fylkeskommune mener dette medlem at forslaget er lite ressurskrevende, men et svært konkret og effektivt tiltak som kan gi et stort antall ungdommer mulighet til å gjennomføre videregående skole før de når alderen for voksenrett og en risikerer at motivasjonen kan være borte. I tillegg kan dette bidra til at færre ungdommer faller inn under Nav-systemet.

Dette medlem fremmer forslaget i dokumentet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene ved å endre reglene om sammenhengende uttak av

retten til videregående opplæring og fremme dette som egen sak for Stortinget.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre reglene i opplæringsloven slik at kravet om sammenhengende uttak av retten til videregående opplæring i løpet av fem år oppheves.

Komiteens tilråding

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:84 S (2013–2014) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Tingelstad Wøien, Kjersti Toppe, Jenny Følling og Heidi Greni om å oppheve kravet om sammenhengende uttak av retten til videregående opplæring – vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 27. januar 2015

Trond Giske

leder

Kristian Støback Wilhelmsen

ordfører

